

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ
ณ สาธารณรัฐออสเตรีย
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ELI
EUROPEAN
LAW
INSTITUTE

universität
wien

Federal Ministry
Constitutional Affairs, Reforms,
Deregulation and Justice

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนารัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงาน

โครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา

ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ

ณ สาธารณรัฐออสเตรีย

ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ELI
EUROPEAN
LAW
INSTITUTE

universität
wien

Federal Ministry
Constitutional Affairs, Reforms,
Deregulation and Justice

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนารัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ
ณ สาธารณรัฐออสเตรเลีย
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ISBN 978-616-8033-57-9

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓
จำนวน ๕๐ เล่ม

จัดทำโดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
(อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๐๐
www.constitutionalcourt.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๐-๔๑๑๔ โทรสาร ๐-๒๑๐๘-๘๙๕๑

คำนำ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนารัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา ได้จัดทำโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนาในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐออสเตรีย โดยใช้งบประมาณจากโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนาในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ โดยมีกำหนดการเดินทางในระหว่างวันที่ ๓-๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่กำกับดูแลในด้านการวิจัยและบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานด้านวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภารกิจด้านการพัฒนากฎหมายและการวิจัยของหน่วยงานในต่างประเทศ อาทิ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจในด้านการส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอิสระของตุลาการ ณ กระทรวงกิจการรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ (The Directorate for Constitutional Service, Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice) ซึ่งรัฐบาลออสเตรียได้ให้ความสำคัญในด้านการศึกษาวิจัยโดยจัดสรรงบประมาณเป็นกรณีพิเศษเพราะถือว่างานศึกษาวิจัยเป็นหัวใจสำคัญการพัฒนา การศึกษาดูงาน ณ สถาบันกฎหมายยุโรป (European Law Institute) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อริเริ่มดำเนินการและสนับสนุนในการวิจัยให้คำแนะนำแนวทางปฏิบัติในด้านการพัฒนากฎหมายของยุโรป มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และมหาวิทยาลัยเวียนนา (Faculty of Law, University of Vienna) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของออสเตรีย ได้ทราบถึงกระบวนการศึกษาวิจัยในการสนับสนุนการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย เพื่อนำผลการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคตที่จะทำให้เกิดกระบวนการศึกษาต่อยอดองค์ความรู้โดยอาศัยฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อพัฒนา ปรับปรุงคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นสากลยิ่งขึ้น

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานฉบับนี้ มีเนื้อหาประกอบด้วยข้อมูลองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ที่คณะเดินทางไปศึกษาดูงาน รวมถึงความเป็นมา บทบาทหน้าที่ กระบวนการทำงาน แง่มุมบทบาทของการสร้างบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ประสบการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสมาคมหรือมูลนิธิ ของต่างประเทศ และความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับการฝึกอบรมกฎหมายรัฐธรรมนูญ และประเด็นอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิชาการด้วย และได้นำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานทั้งหมดบรรจุไว้ในเอกสารการศึกษาดูงานฉบับนี้แล้ว ทั้งนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยและวิชาการของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการในระดับสากล

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กรกฎาคม ๒๕๖๓

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาองค์กรและเป็นการสนับสนุนการพิจารณาวิวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญให้เกิดความเชื่อภายใต้หลักทฤษฎีและตรรกศาสตร์มากยิ่งขึ้น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องมีเหตุผลในการวินิจฉัยในแต่ละประเด็นและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกันอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย ด้วยเหตุนี้ การวิจัยและพัฒนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการพิจารณาวิวินิจฉัยของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งขั้นตอนการเริ่มต้นของการรับคำร้อง ระหว่างการพิจารณาคดีและเหตุผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

การวิจัยและพัฒนาจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการวิจัย (Research Process) เป็นสำคัญ นับแต่การกำหนดหัวข้อวิจัย การดำเนินการวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การสนับสนุนงบประมาณ และการนำผลการวิจัยมาใช้สนับสนุนเหตุผลได้ภายใต้หลักสากลได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับในกระบวนการวิจัย กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา รัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจึงได้จัดทำโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนาในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศขึ้น โดยได้เดินทางไปประชุม ค้นคว้า และศึกษาดูงานที่ประเทศสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ตั้งศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court) ขึ้นแห่งแรกของโลก เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๐

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นศาลรัฐธรรมนูญแห่งหนึ่งที่ได้ทำความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) กับศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ได้แนะนำองค์กรและสถาบันที่สำคัญที่มีบทบาทและมีหน้าที่และอำนาจในการสนับสนุนการวิจัยในระดับภูมิภาคยุโรปและระดับประเทศ ประกอบด้วย ๓ องค์กร คือ Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice, European Law Institute (ELI) และ Faculty of Law, University of Vienna โดยทั้ง ๓ องค์กรดังกล่าว ได้ตอบรับเป็นทางการในการเดินทางไปร่วมประชุม ศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งสร้างความร่วมมือทางวิชาการ สรุปลงสาระสำคัญและผลสัมฤทธิ์ของการเดินทางไปราชการครั้งนี้ ดังนี้

(๑) Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice

เป็นกระทรวงหลักสำคัญของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียด้านการวิจัยและพัฒนา รัฐบาลจึงได้สนับสนุนจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นตัวแทนของสาธารณรัฐออสเตรียในสหภาพยุโรปและองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญเกี่ยวกับที่ปรึกษาของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทั้งศาลระดับสหภาพยุโรปและศาลภายในประเทศ ได้แก่ The European Court of Human Rights at Strasbourg, The European Court of Justice at Luxembourg และ The Constitutional Court of the Republic of Austria เป็นต้น และมีหน้าที่และอำนาจในการวิจัยเพื่อตรวจร่างกฎหมาย กฎหมายทุกลำดับชั้นของกฎหมายว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยดำเนินการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ รวมถึงหน้าที่และอำนาจในการยกร่างกฎหมาย ร่างรัฐบัญญัติ เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา

ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาความร่วมมือในอนาคตโดย Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice ยินดีร่วมมือกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับการทำวิจัยร่วมกัน การแลกเปลี่ยนนักวิจัยตลอดจนกระบวนการวิจัยทางกฎหมาย ทั้งนี้ถือเป็นแนวทางที่ดีที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้นำแนวคิดและรูปแบบความร่วมมือ

ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคเอเชียที่ศาลรัฐธรรมนูญ แห่งสาธารณรัฐเกาหลีเป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาของสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบัน เทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นสมาชิก ที่ริเริ่มก่อตั้งสมาคมและสมาชิกถาวรในขณะนี้ที่ประเทศสมาชิกต้องทำวิจัยร่วมกันและ ส่งข้าราชการไปประจำศูนย์วิจัยและพัฒนาของสมาคมดังกล่าว

(๒) European Law Institute (ELI)

เป็นสถาบันวิจัยระดับสหภาพยุโรปที่มีชื่อเสียงมากที่สุด โดยมีที่ตั้ง อยู่ที่กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย โดยมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการวิจัย และส่งเสริมการวิจัยทั่วทวีปยุโรปและเอเชีย พัฒนากฎหมายของสหภาพยุโรป ให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ทำข้อเสนอเพื่อพัฒนากฎหมายของประเทศสมาชิก และ จัดสัมมนาในระดับนานาชาติแก่ผู้พิพากษา ตุลาการ นักกฎหมายและทนายความ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยเปรียบเทียบของนักวิจัย ร่วมกันของประเทศสมาชิก ตลอดจนการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ภารกิจสำคัญและ บทความทางวิชาการของประเทศสมาชิก

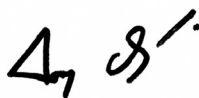
ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยคณะศึกษาดูงานครั้งนี้ ได้เสนอให้ ศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมเป็นสมาชิกสถาบันกฎหมายยุโรป (European Law Institute : ELI) และสมาคมกฎหมายอาเซียน (ASEAN Law Association : ALA) เพื่อ ประโยชน์ในทางวิชาการและเผยแพร่ภารกิจศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สู่สากล และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓

(๓) Faculty of Law, University of Vienna

เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงอันดับ ๑ ของสาธารณรัฐออสเตรีย และอันดับ ๔๐ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะนิติศาสตร์ และที่สำคัญอย่าง ยิ่ง Professor Dr. Hans Kelsen ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของศาลรัฐธรรมนูญโลก เนื่องจากได้เสนอแนวคิดการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐออสเตรียก็เคยเป็น

ศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ โดยนอกจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวียนนา ได้เปิดการเรียนการสอนแล้ว อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาเอกยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกด้วย รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและสหภาพยุโรป

ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวียนนา ยินดีรับข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมาอบรมทางด้านกฎหมายมหาชน ส่วนการเรียนระดับบัณฑิตศึกษายังคงใช้ภาษาเยอรมันเป็นหลัก นอกจากนี้ยังยินดีทำความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งการบรรยายพิเศษ การเสนอบทความ และการทำวิจัยเปรียบเทียบด้วยกัน

ดร.ปิญญา อุดชาชน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

หัวหน้าคณะกรรมการประชุมและศึกษาดูงาน

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร.....	(ค)
สารบัญ.....	(ข)
กำหนดการศึกษาดูงาน.....	๑
ข้อมูลพื้นฐานของออสเตรีย (Austria)	๔
The Directorate for Constitutional Service.....	๑๑
(Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice)	
- ผลการศึกษาดูงานและการประชุม.....	๑๑
ณ The Directorate for Constitutional Service (Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice)	
สถาบันกฎหมายยุโรป.....	๑๘
(European Law Institute (ELI))	
- ผลการศึกษาดูงาน ณ สถาบันกฎหมายยุโรป (European Law Institute).....	๑๘
มหาวิทยาลัยเวียนนา.....	๒๔
(Faculty of Law, University of Vienna)	
- ผลการการศึกษาดูงานและการประชุม.....	๒๔
ณ มหาวิทยาลัยเวียนนา (Faculty of Law, University of Vienna)	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- บทสนทนาการศึกษาดูงาน ณ มหาวิทยาลัยเวียจนา.....๒๘
- ภาคผนวก.....๓๔
- รายชื่อคณะเดินทาง๓๘

กำหนดการประชุมและศึกษาดูงาน
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
ณ กระทรวงกิจการรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์, สถาบันกฎหมายยุโรป
และมหาวิทยาลัยเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย

วันอาทิตย์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๑.๓๐ น. คณะออกเดินทางจากท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ
โดยสายการบินไทย (TG) เที่ยวบินที่ TG ๙๓๖
ไปยังท่าอากาศยานนานาชาติเวียนนา

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันอาทิตย์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๗.๐๐ น. คณะเดินทางถึงท่าอากาศยานนานาชาติเวียนนา
และเดินทางไปยังโรงแรมที่พัก ณ กรุงเวียนนา

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันจันทร์ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๙.๐๐ น. เตรียมประเด็นเพื่อเข้าร่วมประชุมกับ Federal Ministry of
Constitutional Affairs

เวลา ๑๔.๐๐ น. ประชุมร่วมกับ Dr.Karl IRRESBERGER และคณะ
เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ การศึกษาวิจัยและการวินิจฉัยคดีระหว่าง
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับศาลรัฐธรรมนูญ
แห่งสาธารณรัฐออสเตรีย

การแต่งกาย ชุดสุทสำนักงาน/สุทสากลสีเข้ม

วันอังคารที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๙.๐๐ น. เตรียมประเด็นเพื่อเข้าร่วมประชุมกับสถาบันกฎหมายยุโรป

เวลา ๑๔.๐๐ น. ประชุมร่วมกับประธานสถาบันกฎหมายยุโรปและคณะ
เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ การศึกษาวิจัย และการวินิจฉัยคดีระหว่าง
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับศาลรัฐธรรมนูญ
แห่งสาธารณรัฐออสเตรีย

- สรุปผลการศึกษาดูงานและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

การแต่งกาย ชุดสุทธานักงาน/สุทสากลสีเข้ม

วันพุธที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๙.๐๐ น. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง Federal Ministry of
Constitutional Affairs กับ European Law Institute

เวลา ๑๔.๐๐ น. สรุปผลการศึกษาดูงานและจัดทำรายงาน

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๑๐.๐๐ น. ประชุมแลกเปลี่ยนงานวิจัยที่สนับสนุนการทำงานของ
ศาลรัฐธรรมนูญ กับ Prof. Dr. Paul Oberhammer, Dean
and Prof. Dr. Franz-Stefan Meissel, Faculty of Law

- ระบบงบประมาณการวิจัย
- เยี่ยมชมห้องสมุดและศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้
- สรุปผลการศึกษาดูงานและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

การแต่งกาย ชุดสุทธานักงาน/สุทสากลสีเข้ม

วันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๗.๐๐ น. คณะออกเดินทางจากโรงแรมที่พักไปยัง
ท่าอากาศยานนานาชาติเวียนนา

เวลา ๑๓.๓๐ น. คณะออกเดินทางจากท่าอากาศยานนานาชาติเวียนนา
โดยสารการบินไทย (TG) เที่ยวบินที่ TG ๙๓๗
ไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันเสาร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เวลา ๐๕.๒๐ น. เดินทางถึงท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิโดยสวัสดิภาพ

สรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
ณ สาธารณรัฐออสเตรเลีย

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างรัฐธรรมนูญ การเมืองและกฎหมายของออสเตรเลีย

โครงสร้างของรัฐและองค์กรของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ ค.ศ. ๑๙๒๐ กำหนดให้ออสเตรเลียเป็นสาธารณรัฐ มีการปกครองแบบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญมีหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ คือ หลักสาธารณรัฐ หลักประชาธิปไตย หลักการปกครองแบบสหพันธ์ หลักนิติธรรม และหลักการเสรีนิยม การกระทำใด ๆ ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร และทางตุลาการ จะต้องสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงหลักการเหล่านี้ถือเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องจัดให้มีการลงประชามติโดยประชาชนชาวออสเตรเลีย ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการลงประชามติเพียงครั้งเดียวเท่านั้นเมื่อมีการภาคยานุวัติในสนธิสัญญาที่ให้ออสเตรเลียเข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปในปี ค.ศ.๑๙๙๕

๑. อำนาจบริหารของรัฐบาลสหพันธ์

ผู้ใช้อำนาจบริหารของรัฐบาลสหพันธ์ คือ ประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ และรัฐบาลแห่งสหพันธ์

๑.๑ ประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์

ประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงและลับในการเลือกตั้งทั่วไป มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี และมีสิทธิรับสมัครรับการเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง ประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจในฐานะตัวแทนของประชาชนและตัวแทนแห่งรัฐในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การลงนามประกาศใช้กฎหมาย หรือลงนาม

ผูกพันสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เป็นต้น ประธานาธิบดีใช้อำนาจเหล่านี้บนพื้นฐานของข้อเสนอโดยรัฐบาลสหพันธ์เท่านั้น แต่ในแง่ของความสำคัญทางการเมือง ประธานาธิบดีมีอำนาจในการแต่งตั้งและให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และมีอำนาจในการยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประธานาธิบดีมีอำนาจพิเศษในช่วงวิกฤตของประเทศ เช่น การออกกฎหมายฉุกเฉิน หรือทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองทัพ เป็นต้น

๑.๒ รัฐบาลแห่งสหพันธ์

รัฐบาลแห่งสหพันธ์ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งได้รับมอบหมายให้บริหารราชการของกระทรวงต่างๆ จำนวนรัฐมนตรีและอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐบาลแห่งสหพันธ์ (Bundesministerengesetz) นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี รัฐมนตรีอาจพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๒. ประชาธิปไตยและระบบการเลือกตั้ง

ออสเตรียปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนโดยการแสดงออกจากระบวนการเลือกตั้ง

๒.๑ พรรคการเมือง

การดำรงอยู่และความหลากหลายของพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบประชาธิปไตยของออสเตรีย การจัดตั้งพรรคการเมืองแบบเสรีได้รับประกันโดยรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ การจัดตั้งพรรคการเมืองไม่จำเป็นต้องมีการยอมรับหรือได้รับการอนุมัติโดยรัฐ นอกเหนือจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ห้ามพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์สังคมนิยมแล้ว พรรคการเมืองอาจไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมาย ความเป็นนิติบุคคลของพรรคการเมืองนั้นมีกฎหมายทางกฎหมายควบคุมโดยกระทรวงมหาดไทย โดยที่กฎหมายทางกฎหมายนั้นจะต้องเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตและต้องระบุโครงสร้างขององค์กรของพรรคการเมือง

๒.๒ องค์ประกอบของรัฐสภา

รัฐสภาของออสเตรียเป็นระบบสองสภา ประกอบด้วยสภาแห่งชาติ

(The National Council) และสภาสูงแห่งสหพันธ์ (The Federal Council) โดยทั้งสองสภาใช้อำนาจทางนิติบัญญัติร่วมกัน สภาสูงแห่งสหพันธ์เป็นสภาที่เป็นตัวแทนของมลรัฐ (Länder) โดยทั่วไปแล้ว สภาสูงแห่งสหพันธ์ มีอำนาจเพียงยับยั้งในกระบวนการตรากฎหมายเท่านั้น

สมาชิกสภาแห่งชาติมีจำนวน ๑๘๓ คน ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ส่วนสภาสูงแห่งสหพันธ์ ประกอบด้วยผู้แทน Länder ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของมลรัฐ ซึ่งมีจำนวนสูงสุด ๑๒ คนและอย่างน้อยที่สุด ๓ คน ซึ่งได้รับการเลือกโดยรัฐสภาของ Länder

๓. ระบบสหพันธรัฐ

สาธารณรัฐออสเตรียเป็นรัฐแบบสหพันธรัฐประกอบด้วยมลรัฐ ๙ มลรัฐ (Länder) ได้แก่ บัวร์เกนลันด์ คารินเทีย ออสเตรียตอนล่าง อัมเปอร์ออสเตรีย ซาลซ์บูร์ก สตีเรีย ทิโรล โวราร์ลแบร์กและเวียนนา แต่ละ Länder มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา และรัฐบาลของตนเอง ภายใต้เงื่อนไขบางประการ Länder มีสิทธิออกเสียงการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

โครงสร้างสหพันธรัฐของออสเตรียเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งอำนาจตามแนวตั้งที่เสริมการแบ่งอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ หากอำนาจนิติบัญญัติและบริหารของ Länder ไม่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมกับสหพันธ์ Länder ยังคงอยู่ในขอบเขตความสามารถอิสระของ Länder

รัฐบาลสหพันธ์ และ Länder มีระบบการบริหารการคลังเป็นของตนเอง แต่ละส่วนอาจเรียกเก็บภาษีและอัตราในสิทธิของตนเอง อย่างไรก็ตามมีเพียงรัฐบาลสหพันธ์ เท่านั้นที่สามารถเรียกเก็บภาษีเงินได้หรือภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วน Länder ได้รับเงินจากรายได้ภาษีของรัฐบาลสหพันธ์ ภายใต้ระบบการแบ่งปันรายได้ ตามแผนการแบ่งปันรายได้ซึ่งครอบคลุมหลายปีและมีการเจรจาใหม่เป็นระยะ ๆ

๔. เทศบาลและองค์กรปกครองตนเองอื่น ๆ

เทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นหรือการปกครองตนเองที่มีการประกันในรัฐธรรมนูญของออสเตรีย เทศบาลมีอำนาจบริหาร แต่ไม่ใช่อำนาจนิติบัญญัติ เทศบาลที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ปกครองตนเองอยู่ภายใต้การกำกับดูแลรัฐโดยสหพันธรัฐหรือ Länder ภายใต้กฎหมาย ในหลายพื้นที่เทศบาลยังใช้อำนาจบริหารของสหพันธรัฐและ Länder ในระดับต่ำสุด

นอกจากนี้แล้วยังมีองค์กรปกครองตนเองอื่นๆ เช่น หอการค้าและอุตสาหกรรม สหภาพแรงงานสมาคมวิชาชีพ และองค์กรประกันสังคม เป็นต้น

๕. หลักนิติธรรมและอำนาจตุลาการ

การกระทำของรัฐอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม หลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และหลักประกันการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

อำนาจตุลาการเป็นอำนาจหนึ่งที่แยกออกมาจากอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร โดยถือว่าอำนาจตุลาการเป็นเสาหลักที่สามของประเทศภายใต้หลักนิติธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐได้บัญญัติให้ระบบตุลาการที่แยกออกมาจากระบบการบริหารราชการในทุกระดับ ระบบตุลาการของออสเตรียนั้นประกอบด้วย ศาล อัยการ ราชทัณฑ์และการคุมประพฤติ

ศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐกำหนดเขตอำนาจให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญา โดยผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระ เป็นกลาง การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาผูกพันอยู่กับกฎหมายเท่านั้น ผู้พิพากษามีหลักประกันความเป็นอิสระ กล่าวคือ จะอยู่ในตำแหน่งจนเกษียณอายุตามกฎหมายเมื่ออายุ ๖๕ ปี และการย้ายหรือการให้พ้นจากตำแหน่งโดยไม่เป็นไปตามความประสงค์ของผู้พิพากษาจะกระทำไม่ได้

ศาลยุติธรรมแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

(๑) มีศาลแขวง (District Courts) มีจำนวน ๑๑๖ ศาล ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีข้อพิพาทสูงสุดที่ ๑๕,๐๐๐ ยูโร รวมถึงคดีบางประเภทโดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงิน เช่น คดีครอบครัว) นอกจากนี้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อยซึ่งมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

(๒) ศาลระดับภูมิภาค (Regional Courts) มีจำนวน ๒๐ ศาล ศาลระดับภูมิภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง นอกจากนี้ยังมีอำนาจพิจารณาคดีที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในฐานะศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้น

(๓) ศาลอุทธรณ์ (Higher Regional Courts of Appeal) มีจำนวน ๔ ศาล ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีแพ่งและอาญา สำหรับการบริหารงานของระบบศาล ประธานศาลอุทธรณ์เป็นหัวหน้าของศาลทั้งหมดในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ ในการบริหารงานระบบศาลนี้ ประธานศาลอุทธรณ์ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

(๔) ศาลฎีกา (the Supreme Court) ตั้งอยู่ในกรุงเวียนนา ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดในคดีแพ่งและคดีอาญา คำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นผู้สนับสนุนให้การใช้กฎหมายทั่วดินแดนเป็นไปตามบรรทัดฐานเดียวกัน คำพิพากษาของศาลฎีกาไม่ผูกพันตามกฎหมายต่อคำพิพากษาของศาลล่าง แต่คำพิพากษาของศาลฎีกาก็เป็นแนวทางในการพิจารณาพิพากษาของศาลล่าง

ศาลปกครอง

ระบบศาลปกครองของออสเตรียได้มีการปรับโครงสร้างโดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๔ การปฏิรูปครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกิดขึ้นจากมาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๓ แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครอง

สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปครั้งนี้ประสบความสำเร็จในการลดภาระงานของศาลปกครองสูงสุดและศาลรัฐธรรมนูญ

กลไกการคุ้มครองทางกฎหมายจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้รับการปรับปรุงเป็นรูปแบบที่เรียบง่ายและคล่องตัว โดยการยกเลิกระบบการพิจารณาศาลปกครองสองชั้น เป็นการทบทวนการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยเจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง

ศาลปกครองชั้นต้น มีจำนวน ๑๑ แห่ง ได้แก่ ศาลปกครองระดับภูมิภาค (Landesverwaltungsgericht) ใน Länder ทุกแห่งและศาลปกครองสองแห่งในระดับรัฐบาลกลาง (Bundesverwaltungsgericht และ Bundesfinanzgericht) ในขณะที่ศาลปกครองสูงสุด (Verwaltungsgerichtshof) เป็นศาลแห่งสุดท้ายที่พิจารณาคดีอันเนื่องมาจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

ผู้พิพากษาในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ มีหลักประกันความเป็นอิสระเช่นเดียวกับผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาอยู่ในตำแหน่งจนเกษียณอายุตามกฎหมายเมื่ออายุ ๖๕ ปี และการย้ายหรือการให้พ้นจากตำแหน่งโดยไม่เป็นไปตามความประสงค์ของผู้พิพากษาจะกระทำไม่ได้

ศาลรัฐธรรมนูญ

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการออกกฎหมายและการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ภารกิจหลักของศาลรัฐธรรมนูญ คือ การทบทวนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย สนธิสัญญา และกฎเกณฑ์ที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย กฎฎีกา และสัญญาระหว่างประเทศ ข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการลงประชามติ ความขัดแย้งของเขตอำนาจศาล ความขัดแย้งของอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร ความขัดแย้งระหว่างสหพันธ์กับมลรัฐ (Länder)

ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ รองประธานและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๑๒ คน และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองอีก ๖ คน ตุลาการทุกคนได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีตามข้อเสนอของรัฐบาลแห่งสหพันธ์สภาแห่งชาติและสภาสูงแห่งสหพันธ์ กล่าวคือ รัฐบาลแห่งสหพันธ์เป็นผู้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้พิพากษา ข้าราชการฝ่ายปกครอง และศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๖ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๓ คน สภาแห่งชาติ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๒ คน คน สภาสูงแห่งสหพันธ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๑ คน และตุลาการมีวาระ ๑๒ ปี ดำรงตำแหน่งจนถึงอายุ ๗๐ ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว มีหลักประกันความเป็นอิสระเช่นเดียวกับผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม

๖. การเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป

ออสเตรียเข้าร่วมสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ ดังนั้นระบบกฎหมายของออสเตรียจึงได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของสหภาพยุโรปเป็นส่วนใหญ่โดยหลักทั่วไปแล้ว กฎหมายของสหภาพยุโรปทั้งหมดมีผลผูกพันกับออสเตรีย กฎหมายของสหภาพยุโรปมีค่าบังคับเหนือกว่ากฎหมายของออสเตรียรวมถึงรัฐธรรมนูญของออสเตรีย ยกเว้นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ รัฐสภาของออสเตรียจะออกกฎหมายที่ขัดแย้งกับกฎหมายของสหภาพยุโรปไม่ได้ ศาลและหน่วยงานด้านการปกครองของออสเตรียต้องตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายของสหภาพยุโรป ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับความสอดคล้องของกฎหมายของออสเตรียกับกฎหมายของสหภาพยุโรป ศาลของออสเตรียจะต้องพิจารณาจากแนวคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (European Court of Justice)

การศึกษาดูงาน ณ The Directorate for Constitutional Service
(Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms,
Deregulation and Justice)

เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ คณะผู้ศึกษาดูงานได้เข้าพบและสนทนาแลกเปลี่ยนกับ Dr. Karl IRRESBERGER, Director General of the Directorate for Constitutional Service

วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ดร.ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หัวหน้าคณะ ได้นำคณะผู้ศึกษาดูงานเข้าพบและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการกับ Dr. Karl IRRESBERGER, Director General of the Directorate for Constitutional Service เกี่ยวกับภารกิจในด้านการส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอิสระของตุลาการ

The Directorate for Constitutional Service เป็นหน่วยงานหนึ่งของ Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice

Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice เป็นหน่วยงานระดับกระทรวงของรัฐบาลแห่งสหพันธ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอิสระของตุลาการและการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนในทางกฎหมาย และมีภารกิจความรับผิดชอบในการยกร่างกฎหมาย และรับผิดชอบ

ดูแลเกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บริหารสูงสุดของกระทรวงและมีหน้าที่รับผิดชอบในทางการเมืองของกระทรวงและถือเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งของคณะรัฐมนตรีแห่งสหพันธ์

Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice แบ่งโครงสร้าง ๗ หน่วยงาน ได้แก่

(๑) The Directorate for European and International Affairs

(๒) The Directorate for Public Affairs and Communications

(๓) The Directorate General for Civil Law

(๔) The Directorate General for the Prison Service and Preventive Detention

(๕) The Directorate General for Central Administration and Co-ordination

(๖) The Directorate General for Criminal Law

(๗) The Directorate for Constitutional Service

อำนาจตุลาการเป็นอำนาจหนึ่งที่แยกออกมาจากอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร โดยถือว่าอำนาจตุลาการเป็นเสาหลักที่สามของประเทศภายใต้หลักนิติธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ได้บัญญัติให้ระบบตุลาการที่แยกออกมาจากระบบการบริหารราชการในทุกระดับ ระบบตุลาการของออสเตรียนั้นประกอบด้วยศาล อัยการ ราชทัณฑ์และการคุมประพฤติ

สำนักงานอัยการเป็นหน่วยงานพิเศษที่แยกออกจากศาล มีหน้าที่ปกป้องประโยชน์สาธารณะในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับฟ้องคดีต่อศาล อัยการปฏิบัติหน้าที่โดยมีความเป็นอิสระจากศาล แต่ก็ไม่ใช่เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระ สำนักงานอัยการเป็นหน่วยงานที่อยู่ในบังคับบัญชาและผูกพันกับคำแนะนำของสำนักงานอัยการอาวุโส และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice

มีการจัดตั้งสำนักงานอัยการในศาลชั้นต้น (Regional Court) ทุกแห่งที่มีการฟ้องคดีอาญา ส่วนสำนักงานอัยการอาวุโสได้รับการจัดตั้งขึ้นในศาลอุทธรณ์ (Higher Regional Courts of Appeal) ใน Vienna, Graz, Linz, และ Innsbruck นอกจากนี้แล้ว สำนักงานอัยการอาวุโสยังรับผิดชอบในการกำกับดูแลสำนักงานอัยการทุกแห่งในเขตอำนาจของตนและรายงานโดยตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

สำนักงานอธิบดีอัยการจัดตั้งขึ้นในศาลฎีกา (the Supreme Court) โดยมีอธิบดีอัยการเป็นผู้รายงานโดยตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง อธิบดีอัยการไม่มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ แก่อัยการหรืออัยการอาวุโส และไม่มีอำนาจเสนอคำฟ้องต่อศาล แต่เป็นผู้มีอำนาจเฉพาะในการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ซึ่งเรียกว่า “การร้องขอความเป็นธรรมในการปฏิบัติตามกฎหมาย” (nullity appeals in observance of the law) ในคดีอาญาซึ่งคู่ความไม่อาจอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ อธิบดีอัยการจึงเป็นผู้ทำหน้าที่ที่สำคัญในการรักษาบรรทัดฐานของการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา

ตลอดระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา กระบวนการยุติธรรมของออสเตรเลียได้ประสบกับสถานะการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีอาญาทางเศรษฐกิจที่มีเครือข่ายระหว่างประเทศ ความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นนี้จำเป็นต้องมีแนวคิดในการปรับโครงสร้างใหม่ของหน่วยงานสืบสวนให้มีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานอัยการกลางในการต่อสู้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริต (the Central Public Prosecutor's Office for Combating Economic Crimes and Corruption) เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๑ ซึ่งมีความสามารถและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินคดีทางอาญาในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับภารกิจด้านราชทัณฑ์และการคุมประพฤตินั้น เรือนจำมีหน้าที่บังคับให้เป็นไปคำพิพากษาของศาล และการคุมประพฤติถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบตุลาการ มีหน้าที่ดูแลบุคคลตามเงื่อนไขของคำพิพากษา และคุมประพฤตินักโทษที่ถูกปล่อยตัวออกมา ซึ่งงานเหล่านี้ส่วนใหญ่ถูกถ่ายโอนไปยังองค์กรเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวง Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice

The Directorate for Constitutional Service

The Directorate for Constitutional Service เป็นหน่วยงานหนึ่งของ Federal Ministry of Constitutional Affairs, Reforms, Deregulation and Justice มีหน้าที่รับผิดชอบ

(๑) หน้าที่ในการยกร่างกฎหมาย

The Directorate for Constitutional Service มีหน้าที่ในการยกร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ กฎหมายระเบียบปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำร่างรัฐบัญญัติของสหพันธ์ (Bundesministeriengesetz) เช่น

การออกกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูล กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงได้กำหนดให้ The Directorate for Constitutional Service เป็นผู้จัดทำร่างกฎหมายทั้งหมด รวมถึง การทบทวนระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อเสนอไปยังรัฐสภา The Directorate for Constitutional Service จึงเป็นเสมือน ตัวแทนของสาธารณรัฐออสเตรียในสหภาพยุโรปและองค์กรระหว่างประเทศ

(๒) หน้าที่ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของสหพันธ์

The Directorate for Constitutional Service มีหน้าที่ในการตรวจสอบว่าร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับ และระเบียบของทุกกระทรวงชอบด้วยรัฐธรรมนูญและสิทธิขั้นพื้นฐานหรือไม่ และเป็นผู้ตีความข้อกฎหมายหรือประเด็นในทางกฎหมาย การให้ความเห็นในการใช้ ถ้อยคำหรือศัพท์เทคนิคทางกฎหมายเพื่อรักษารูปแบบในทางกฎหมายที่เหมือนกัน รวมถึงมีหน้าที่การพิจารณาร่างกฎหมายและกฎหมายการเงินรัฐบาลมลรัฐ (Länder) ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของสหพันธ์

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐทั้งหมดอาจขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญของ The Directorate for Constitutional Service เกี่ยวกับปัญหาทางรัฐธรรมนูญและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐธรรมนูญสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ.๑๙๒๐ จนถึงปัจจุบันใช้มาร่วม ๙๙ ปี แต่แก้ไขมาแล้ว ๑๓๐ ครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากแก้ไขได้ง่ายกว่ารัฐธรรมนูญไทย

(๓) หน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาของรัฐ

The Directorate for Constitutional Service เป็นตัวแทนรัฐบาลแห่งสหพันธ์ในกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย รวมทั้งเป็นตัวแทนของสาธารณรัฐออสเตรียในกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม

แห่งยุโรป (European Court of Justice) ใน Luxembourg และเป็นตัวแทนร่วมกับกระทรวงสหพันธ์รัฐยุโรป (Federal Ministry of Europe, Integration and Foreign Affairs) ในกระบวนการพิจารณาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (European Court of Human Rights) ใน Strasbourg

นอกจากนี้ The Directorate for Constitutional Service มีหน้าที่ในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธ์รัฐกับมลรัฐ (Länder)

รัฐบาลออสเตรียได้ให้ความสำคัญในด้านการศึกษาวิจัยของ The Directorate for Constitutional Service โดยการจัดสรรงบประมาณเป็นกรณีพิเศษเพราะถือว่างานศึกษาวิจัยเป็นหัวใจสำคัญการพัฒนา การประชุมครั้งนี้ นำไปสู่ความร่วมมืองานวิจัยทวิภาคีระหว่างศาลรัฐธรรมนูญไทยกับ The Directorate for Constitutional Service ของสาธารณรัฐออสเตรีย ได้อย่างดียิ่งเพื่อพัฒนาในกระบวนการยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญไทยเข้าสู่สากล

การศึกษาดูงาน ณ The Directorate for Constitutional Service ครั้งนี้ สามารถนำมาปรับใช้กับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ในแง่รูปแบบบทบาทของการสร้าง บุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่สามารถทำการศึกษาวิจัย ประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขอสนับสนุนนักเรียนทุนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ มาบรรจุเป็นข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและการขอรับงบประมาณเพื่อเป็น ทุนสนับสนุนทำการศึกษาวิจัยประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ

ELI
EUROPEAN
LAW
INSTITUTE

การศึกษาดูงาน ณ European Law Institute (ELI)

เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ คณะผู้ศึกษาดูงานได้เข้าพบและสนทนาแลกเปลี่ยนกับ Dr. Christiane Wendehorst, The President of the Executive Committee of the ELI และ Dr. Vanessa Wilcox, The Secretariat of the ELI

ELI ก่อตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ เป็นสมาคมหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร จัดตั้งขึ้นเพื่อริเริ่มดำเนินการและสนับสนุนในการวิจัย ให้คำแนะนำ แนวทางปฏิบัติในด้านการพัฒนากฎหมายของยุโรป เสริมสร้างคุณค่าของกฎหมายทางจารีตประเพณีที่หลากหลาย การรวมกลุ่มทางกฎหมายหรือการสร้างชุมชนทางกฎหมายของ

ยุโรปให้มีความเข้มแข็ง สนับสนุนความรู้เชิงเปรียบเทียบและเสนอมุมมองของยุโรป ให้ครอบคลุมทุกสาขาของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสาระบัญญัติ – วิธีสบัญญัติ หรือ กฎหมายเอกชน – กฎหมายมหาชน

ภารกิจหลักของ ELI

(๑) ประเมินและกระตุ้นการพัฒนากฎหมายของสหภาพยุโรป นโยบายทางกฎหมาย และการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำข้อเสนอเพื่อการพัฒนาปรับปรุง การบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิก

(๒) วิเคราะห์การพัฒนากฎหมายตามความสามารถของประเทศสมาชิก เฉพาะในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในระดับสหภาพยุโรป

(๓) ศึกษาแนวทางของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ และเพิ่มบทบาทของกฎหมายของสหภาพยุโรปในเวทีสากล

(๔) ดำเนินการและส่งเสริมการศึกษาวิจัยทั่วทั้งยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยกย่อง การประเมินหรือปรับปรุงหลักการของกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อใช้ร่วมกัน ในระบบกฎหมายของยุโรป

(๕) จัดเวทีสำหรับการอภิปรายและความร่วมมือของนักกฎหมายโดยไม่คำนึงถึง อาชีพหรือสาขาวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ฝึกฝน ทนายความและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย อื่น ๆ ซึ่งมีความสนใจในการพัฒนากฎหมายในยุโรป เพื่อเป็นตัวแทนของนักกฎหมาย ที่หลากหลาย

ในการทำหน้าที่ของ ELI นั้น สามารถดำเนินงานด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง อย่างไรก็ตามยังสามารถขอคำปรึกษาจากสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากฎหมาย ในระดับยุโรป ระดับนานาชาติหรือระดับชาติ เพื่อไม่ให้มีมุมมองที่จำกัดอยู่ที่ประสบการณ์ ในยุโรปเท่านั้น ELI จึงพร้อมที่จะแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรที่ไม่ใช่ยุโรปหรือ

องค์กรระหว่างประเทศ เช่น สถาบันกฎหมายอเมริกัน (ALI) หรือสถาบันกฎหมายเอกชนระหว่างประเทศ (UNIDROIT) นอกจากนี้ ELI มุ่งมั่นที่จะเชื่อมโยงหรือเชื่อมช่องว่างระหว่างวัฒนธรรมทางกฎหมายที่แตกต่างกันระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน

แหล่งที่มาของเงินทุน

ELI เป็นสมาคมหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายเบลเยียม มีแหล่งรายได้หลัก ดังนี้

(๑) ตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเวียนนาและ ELI ซึ่งดำเนินการจนถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๒ กำหนดให้

มหาวิทยาลัยเวียนนาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ ELI ตามข้อตกลงนี้ถือเป็นแหล่งเงินทุนหลักของสถาบัน ELI และตามข้อตกลงนี้ได้มีการลงนามให้ครอบคลุมถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๖

(๒) ค่าธรรมเนียมที่จ่ายโดยสมาชิกบุคคลและสมาชิกสถาบัน ที่สนับสนุนตามกิจกรรมหรือโครงการเฉพาะที่จัดขึ้นสำหรับการจัดหาเงินทุนของ ELI

(๓) ภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือที่ลงนามกับสหภาพยุโรป ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔ ELI ได้รับเงินอุดหนุนจากสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ โครงการ ELI บางโครงการยังทำงานร่วมกับองค์กรพันธมิตรอื่น ๆ เช่น เครือข่ายสภายุโรปแห่งศาลยุติธรรม (ENCJ) และ UNIDROIT

โครงสร้างของ ELI ประกอบด้วย

- สมาชิก (Membership)

สมาชิกประกอบด้วยสมาชิกจากสถาบันและผู้สังเกตการณ์ทั้งหมดของสถาบัน ผู้สังเกตการณ์มีสิทธิเข้าร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีสิทธิลงคะแนน หน้าที่หลักของการเป็นสมาชิกคือการเลือกตั้งสมาชิกเป็นสมาชิกของสภา (Council) และอนุมัติผลการดำเนินงานของโครงการ ELI มีการเรียกประชุมสมาชิกสามัญ

ทุกๆ ปี เพื่อหารือเกี่ยวกับความคืบหน้าของสถาบันและคณะกรรมการชุดต่างๆ การเรียกประชุมสมาชิกวิสามัญโดยคณะกรรมการบริหารอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีมีความจำเป็น เมื่อมีสมาชิกอย่างน้อย ๒๐๐ คน หรือมีสมาชิกจำนวนหนึ่งในห้าของสมาชิกแล้วแต่จำนวนใดจะน้อยกว่าร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร

- สภา (Council)

สภาประกอบด้วยสมาชิกสูงสุด ๕๖ คน ซึ่งได้รับเลือกจากบรรดาสมาชิกรายบุคคล สภาเป็นองค์กรบริหารของสถาบัน โดยมีคณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) ทำหน้าที่บริหารจัดการ คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการสองคน เหนรัญญิก และกรรมการอีกสามคน

ประธานกรรมการปัจจุบันคือ

Dr. Christiane Wendehorst เป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายมหาวิทยาลัยเวียนนา (ออสเตรีย)

The President of the Executive Committee of the ELI

- ที่ปรึกษา (Senate)

Senate เป็นคณะบุคคลที่มีชื่อเสียงโดดเด่น ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๑ คน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เสนอประเด็นการหารือหรือการอภิปราย

- คณะอนุญาโตตุลาการ (Arbitral Tribunal)

คณะอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสมาชิก หรือระหว่างสมาชิกกับองค์กรของสมาคม หรือระหว่างองค์กรของสมาคม ที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า การกระทำหรือการละเว้นนั้น สอดคล้องกับข้อบังคับของสมาคม หรือข้อบังคับทางจริยธรรม หรือไม่ Arbitral Tribunal ประกอบด้วยสมาชิกของ Senate จำนวน ๓ คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก Senate เป็นระยะเวลา ๓ ปี

สำนักเลขาธิการของ ELI

สำนักเลขาธิการของ ELI ซึ่งรับผิดชอบโดยมหาวิทยาลัยเวียนนา ตั้งอยู่ที่ Schottenring ๑๖ กรุงเวียนนา อยู่ใกล้กับอาคารหลักของคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเวียนนา โดยมี Dr. Vanessa Wilcox เป็นเลขาธิการคนปัจจุบันของ ELI

The Secretariat of the ELI

ผลการประชุมความร่วมมือครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) โดยองค์กรศาลจะต้องปรับตัวรองรับในเรื่องนี้ ปัจจุบันศาลสูงสุดของสิงคโปร์มีความก้าวหน้าเกี่ยวกับการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี

การศึกษาดูงาน ณ European Law Institute (ELI) ครั้งนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสมาคมหรือมูลนิธิของต่างประเทศและต่อมาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอและได้รับความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓ ให้ศาลรัฐธรรมนูญไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ ELI และเป็นสมาชิกของสมาคมกฎหมายอาเซียน (ASEAN Law Association)

universität
wien

การศึกษาดูงาน ณ Faculty of Law, University of Vienna

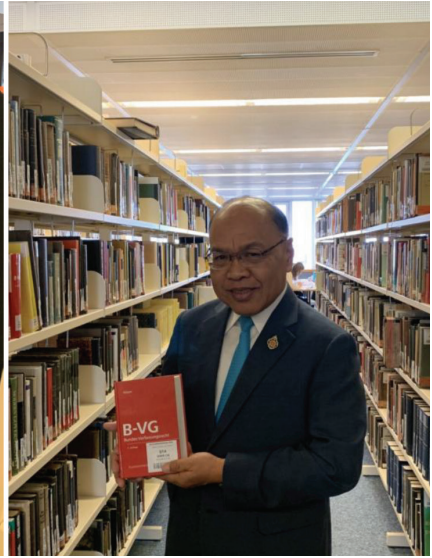

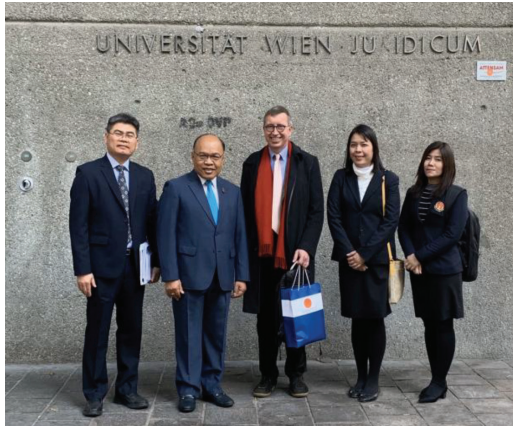
เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ คณะผู้ศึกษาดูงานได้เข้าพบและสนทนา
แลกเปลี่ยนกับ Prof.Dr.Franz-Stefan Meissel Faculty of Law

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาวิจัยในการสนับสนุนการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียและความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับการฝึกอบรมกฎหมายรัฐธรรมนูญรวมถึงการส่งข้าราชการมาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท - เอก

การศึกษาดูงาน ณ Faculty of Law, University of Vienna ครั้งนี้ได้รับทราบระบบการเรียนกฎหมาย ซึ่งโดยหลักแล้วจะมีการเรียนการสอนในระบบภาษาเยอรมัน นักศึกษาต่างชาติสามารถเข้าเรียนได้ แต่ต้องมีความรู้ภาษาเยอรมันในระดับผ่านเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย และยังทราบว่าศาสตราจารย์ทางกฎหมายของมหาวิทยาลัยเวียนนาจะได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาหรือผู้สนับสนุนการทำงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย จึงเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับมาปรับใช้กับศาลรัฐธรรมนูญไทย (รายละเอียดปรากฏตามบทสนทนาแนบท้ายสรุปผลการศึกษาดูงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศระหว่างวันที่ ๓-๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ณ ประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย)

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
 ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐออสเตรีย
 ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยเวียนนา

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ก่อนอื่นขอเรียนให้ทราบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒๐ ซึ่งบัญญัติให้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีหน้าที่และอำนาจหลายประการ เช่น การวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง และการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญไทยถือว่ายังเยาว์วัยอยู่มาก

ก่อนหน้านี้ศาลรัฐธรรมนูญไทยได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย ซึ่งในขณะนั้นมี ศาสตราจารย์ ดร. Gerhart Holzinger ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: ท่านทราบหรือไม่ว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญคนปัจจุบัน (Dr Brigitte Bierlein) ได้ไปดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐ (Chancellor of Austria)

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ทราบ และผมได้สอบถามไปยัง ผู้บริหารกระทรวงกิจการรัฐธรรมนูญ (Ministry of Constitutional Affairs) ว่าเหตุใด ประธานศาลรัฐธรรมนูญจึงสามารถลงสมัครตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ เช่นนี้ถือว่าเป็นประเด็นทางการเมืองหรือไม่

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: ขอเรียนว่า รัฐบาลก่อนหน้านี้ ได้ถูกยุบเนื่องจากมีข้อขัดแย้งบางอย่าง จึงทำให้รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐมีมติให้จัดตั้ง รัฐบาลชั่วคราว (Interim government) ขึ้นมาทำหน้าที่ก่อน และจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกันยายนที่จะถึงนี้ และมีความเป็นไปได้ที่ในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า เราจะมีรัฐบาลใหม่

สำหรับผม ค่อนข้างมีความสนใจเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และบทความชิ้นแรกที่ผมตีพิมพ์ก็เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญในประเด็นเกี่ยวกับการที่

สาธารณรัฐออสเตรียเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป ซึ่งอาจมีปัญหาบางประการ เนื่องจากการเข้าเป็นสมาชิกยุโรปมีข้อกำหนดให้สาธารณรัฐจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๔ บัญญัติให้เรื่องดังกล่าวจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ ของสมาชิกทั้งหมด ซึ่งในขณะนั้นที่ผมเขียนบทความ ผมยังเป็นนักวิชาการที่ประสบการณ์น้อย จึงได้เสนอข้อวิพากษ์บนพื้นฐานของแนวคิดลำดับศักดิ์ของกฎหมาย (Hierarchy of Law) และวิเคราะห์ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีความสมเหตุสมผลทางกฎหมายหรือไม่ ปัจจุบันผมเป็นผู้สอนในรายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายและทฤษฎีรัฐธรรมนูญ

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ: สาธารณรัฐออสเตรียมีรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. ๑๙๒๐ เพียงฉบับเดียวใช่หรือไม่

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: ใช่ครับ แต่ในกรณีนี้ เราจะแบ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นเนื้อหาหลัก (Core) ซึ่งก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. ๑๙๒๐ และสืบเนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญไม่เพียงแต่จะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้เท่านั้น แต่ยังสามารถเพิ่มบทบัญญัติที่เป็นภาคผนวก (Supplementary constitution) ด้วย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เรียกว่า Constitutional text ที่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้หลายครั้ง ซึ่งทั้งหมดที่ผมกล่าวมานี้ถือว่าเป็น “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” และเมื่อรวมๆ กันแล้ว ก็สามารถเรียกได้ว่าเป็น “รัฐธรรมนูญ” นั่นเอง และถ้าหากท่านกล่าวว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๒๐ ฉบับ สำหรับออสเตรียก็อาจจะไม่แตกต่างกัน เพียงแต่ว่าเรากระทำในลักษณะของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. ๑๙๒๐ เสียมากกว่า

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและประเด็นการเมืองระหว่างออสเตรียกับประเทศไทย เช่น ประเทศไทยมีการรัฐประหารหลายครั้งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: สำหรับออสเตรียก็มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญเช่นกันแต่ก็น้อยครั้ง เช่น การยกเลิกระบอบกษัตริย์ภายหลังสิ้นสุด

สงครามโลก และต่อมาในปี ๑๙๑๘ – ๑๙๓๓ ก็มีการประกาศเป็นสาธารณรัฐที่ ๑ ซึ่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (อาจกล่าวได้ว่าเป็นฉบับแรก) ในปี ๑๙๑๘ แต่ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี ๑๙๒๐ ร่างขึ้นโดย Hans Kelsen (ถือว่าเป็นผู้ร่างหลัก) ต่อมาในปี ๑๙๓๓ พรรคอนุรักษ์นิยม (Conservative party) ครองอำนาจการบริหารประเทศ และห้ามอีก ๒ พรรคการเมืองดำเนินการ คือ พรรคสังคมนิยมแห่งชาติ (Social Democratic party) และพรรคสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialist party) การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเป็นเผด็จการเบ็ดเสร็จ (Authoritarianism) หรือ Ostrich patriotism ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่าง Authoritarianism กับ Corporatist state อย่างไรก็ดี ระบอบดังกล่าวได้ถูกล้มล้างเมื่อพรรคนาซีเข้ายึดครองออสเตรียในปี ๑๙๓๘ และภายหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ออสเตรียก็ได้รับอิสรภาพอีกครั้ง รวมถึงรัฐธรรมนูญฉบับปี ๑๙๒๐ ก็ถูกนำกลับมาประกาศใช้อีกครั้งในปี ๑๙๕๕ ด้วย ซึ่งในช่วงเวลา ๑๐ ปี (๑๙๔๕-๑๙๕๕) ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส ได้ครอบครองออสเตรีย และแม้ว่าในขณะนั้นจะมีรัฐสภาก็ตาม แต่อำนาจของสภากลับเป็นของฝ่ายสัมพันธมิตร หลังจากนั้นอีก ๔๐ ปี ก็มีประเด็นอีกครั้งนั้นคือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนูญ: ขอทราบเกี่ยวกับงานวิจัยของคณะนิติศาสตร์ ทั้งในแง่ของหัวข้อและกระบวนการในการทำวิจัย

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: งานวิจัยถือเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญของเรา นอกเหนือจากการเรียนการสอน และเราก็มีความภูมิใจที่ถูกจัดให้เป็นอันดับที่ ๔๐ ของโลกในสาขากฎหมาย จาก Times Higher Education นั้นทำให้เรากลายเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของยุโรปในสาขากฎหมาย

คณะนิติศาสตร์มีนักวิจัยแบบเต็มเวลา (Full-time researcher) ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และนักศึกษาปริญญาเอกประมาณ ๑๕๐ คน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ของคณะนิติศาสตร์ ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์

ดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนของคณะ แต่ยังเป็นนักศึกษ
ปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ที่อยู่ระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วย และใน
ทุกๆ ปี จะมีนักศึกษปริญญาเอกสำเร็จการทำวิทยานิพนธ์ประมาณ ๑๗ คน
ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ววิทยานิพนธ์บัณฑิตบางส่วนก็ยังคงปฏิบัติงานเป็นนักวิจัยของ
มหาวิทยาลัย บางส่วนก็ไปปฏิบัติงานในสำนักงานกฎหมาย (Law firm)

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ไม่ทราบว่าทางคณะนิติศาสตร์
มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญบ้างหรือไม่

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: มีครับ รวมถึงวิทยานิพนธ์ด้วย ซึ่งงาน
วิจัยดังกล่าวมักจะเน้นเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ นักศึกษาหลายๆ คนที่มี
ผลงานวิจัยระดับดีก็จะได้ตีพิมพ์บทความวิทยานิพนธ์เพื่อเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษด้วย
แต่ก็เพิ่งริเริ่มได้ไม่นาน เนื่องจากนักวิชาการออสเตรียหลายๆ ท่านนิยมเขียนงานเป็น
ภาษาเยอรมันเสียมากกว่า รวมถึงช่วงหลังมานี้ วิทยานิพนธ์ก็เริ่มที่จะได้รับการเผยแพร่
ทางเว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้วย

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในด้านการวิจัย ขอทราบ
ความสัมพันธ์ระหว่างคณะนิติศาสตร์กับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: ขอเรียนว่า ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย
มีหน่วยงานด้านการวิจัยเป็นของตนเอง และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านก็จะมี
ผู้ช่วยได้ ๒ – ๓ คน ซึ่งผู้ช่วยหลายคนก็เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ของคณะนิติศาสตร์ โดยมี
ทั้งที่เป็นนักศึกษปริญญาเอกและเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบางท่านก็ไปทำงานเป็นนักวิจัย
ให้กับศาลรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ศาลปกครองและศาลยุติธรรมเองก็มีหน่วยงานด้านการ
วิจัยเป็นของตนเองเช่นกันแต่ก็ถือว่าเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญ
มีห้องสมุดที่ค่อนข้างดี ซึ่งหากท่านประสงค์ที่จะศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย
รัฐธรรมนูญของออสเตรีย ผมก็ขอแนะนำให้ไปศึกษาค้นคว้าที่ห้องสมุดของศาลรัฐธรรมนูญ
ซึ่งที่นั่นมีบรรณารักษ์แบบเต็มเวลา (Full-time Librarian) และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน

กฎหมายรัฐธรรมนูญคอยให้คำแนะนำ และแน่นอนว่าสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างคณะนิติศาสตร์กับศาลรัฐธรรมนูญ นักศึกษาปริญญาเอกหลายท่านเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็จะไปทำงานที่ศาลรัฐธรรมนูญ

ในด้านของการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อาจกล่าวได้ว่าเป็น “การตัดสินใจทางการเมือง” (Political decision) กล่าวคือ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๘ คนจาก ๑๔ คน จะได้รับการเสนอชื่อโดยรัฐบาล ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ดีอย่างไรก็ดีหลายๆ ท่านก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญหรืออาจเป็นนักกฎหมายที่มีฝีมือดี แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ดีด้วย ซึ่งในขณะนี้ก็มีศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายหลายท่านดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่เช่นกัน แต่ท่านเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นคณาจารย์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวียนนา ในขณะนี้ อย่างไรก็ตาม ศาสตราจารย์ของคณะหลายท่านนิยมที่จะสอนในมหาวิทยาลัยมากกว่า และพยายามที่จะไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง นั่นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมไม่มีคณาจารย์ของคณะคนใดได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายมหาชนในคณะนิติศาสตร์ (Prof. Gabriele Kucsko-Stadlmayer) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาในศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) นอกจากนี้ยังมีศาสตราจารย์ในคณะอีก ๒ คน เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Justice) และมีผู้พิพากษาอีกหลายท่านรวมถึงประธานศาลฎีกาทำหน้าที่เป็นอาจารย์พิเศษให้กับทางคณะ

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ไม่ทราบว่าจะทางคณะนิติศาสตร์มีการจัดการอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐบ้างหรือไม่

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: ไม่มีครับ ทั้งนี้ องค์กรต่างๆ เช่น องค์กรตุลาการก็จะมีหน่วยงานฝึกอบรมและหลักสูตรอบรมบุคคลที่จะดำรงตำแหน่ง

เป็นผู้พิพากษาเป็นของตนเอง หรือในกรณีขององค์กรฝ่ายบริหารแต่ละกระทรวง ก็จะมีโครงการอบรมของตนเองเช่นกัน โดยในบางครั้งศาสตราจารย์ของคณะก็จะทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนให้แก่หลักสูตรดังกล่าวด้วย

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไทยประสงค์ที่จะสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ ไม่ทราบว่ามีกระบวนการอย่างไรบ้าง

Professor. Dr.Franz-Stefan Meissel: เงื่อนไขแรกคือ ภาษา เนื่องจากผู้ที่ประสงค์จะศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญที่มหาวิทยาลัยเวียนนา จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านภาษาเยอรมัน แต่หากสมัครเข้ารับการศึกษามหาชนระหว่างประเทศ (Public International Law) หรือสาขาการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ (International Legal studies) จะมีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ในขณะที่สาขากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นที่น่าเสียดายที่ทางคณะไม่มีหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และสำหรับหลักสูตรปริญญาเอก การเรียนการสอนจะมีใช่เป็นแบบปกติที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่จะเป็นการเขียนตำราซึ่งอยู่ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไทยสนใจที่จะศึกษาก็อาจเริ่มจากการหาอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่กระนั้นอาจเริ่มต้นจากการหาที่ปรึกษาในการจัดทำบทความหรือเอกสารทางวิชาการก่อน เพราะหากเป็นดุษฎีนิพนธ์แน่นอนว่าจะใช้เวลามากกว่า ๑ ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ต้องการจะศึกษา

ภาคผนวก

การศึกษาดูงานของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ณ ประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย
ซึ่งนำโดยท่านปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
หัวหน้าคณะเดินทาง เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว
สถาบันกฎหมายยุโรป European Law Institute (ELI)
ได้มีการจัดทำรายงานกิจกรรมประจำปี 2019 (2019 Activity Report)
เผยแพร่ในเว็บไซต์ <https://www.europeanlawinstitute.eu/about-eli/>
ดังมีรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ELI
EUROPEAN
LAW
INSTITUTE

2019 Activity Report

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐออสเตรีย
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

Constitutional Court of the Kingdom of Thailand

The Constitutional Court of Thailand is a significant mechanism in performing the duty of legal interpretation in order to comply and be consistent with the Constitution. Consequently, the Court fulfils an important role concerning the protection of the Constitution, safeguarding the rights and liberties of the people, the assurance of public interest, and maintenance of the democratic regime of government with the King as Head of State. In order to sustain the supremacy of the Constitution, the performance of political organs and institutions shall be controlled in line with it. In connection with Thai society's aspirations, the Court's powers and duties do not concern only the protection of the Constitution, but also the security of democratic regime of government with the King as Head of State.

The Constitutional Court of the Kingdom of Thailand was established for the first time in Thailand by the Constitution of 1997. It is a specialised court following the idea of Hans Kelsen to safeguard the supremacy of the Constitution, with the Constitutional Court of the Republic of Austria in 1920 and the Constitutional Court of the Federal Republic of German in 1949 serving as the models for the Thai Constitutional Court. The Constitutional Court of the Kingdom of Thailand now exercises its jurisdiction on the provision of the 2017 Constitution and consists of the President and eight justices approved by the Senate and appointed by the King.

Visit from a Constitutional Court of the Kingdom of Thailand

5 November 2019

A delegation from the Constitutional Court of the Kingdom of Thailand was welcomed to the ELI Secretariat in Vienna by the ELI President and Secretary General. They were informed about the Institute, its aims, structure, projects and research processes. As regards projects, ELI's Common Constitutional Traditions in Europe project raised particular interest among those present.

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานโครงการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนา
ในวงงานศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐออสเตรีย
ระหว่างวันที่ ๓ - ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

รายชื่อคณะเดินทางเพื่อประชุมและศึกษาดูงาน

๑. ดร. ปัญญา อุดชาชน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (หัวหน้าคณะ)
๒. นายบุญเสริม นาคสาร	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร
๓. นางกนกวรรณ ชมะโชติ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัย
และพัฒนารัฐธรรมนูญ
๔. นางสาววิจิตราภรณ์ โพธิ์ชัย	นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

(อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๐๐

www.constitutionalcourt.or.th